

Valgret. Der forelaa netop paa den Tid et Forslag fra det radikale Venstre om en kommunal Valgreform. Vi føjede for vort Vedkommende paa egen Haand en anden Forudsætning til, nemlig at der kun blev givet det nye Landsting suspensivt Veto, idet vi, som jeg nu har haft Lejlighed til at udvikle, var klare over, at dette nye Landsting frembød ret stærke konservative Garantier og vilde kunne komme til at følge ret langt bagefter den Udvikling, der er repræsenteret her i dette Ting.

Det er altsaa ikke noget radikalt Forslag, her foreligger, men det er et Forslag, der, naar det fremkommer fra en moderat Regering som den nuværende, ikke kan andet end blive mødt med Anerkendelse ogsaa fra vor Side. Man bør jo bedømme alle Mennesker, alle Politikere, alle Partier og ogsaa Regeringen ud fra deres egne Forudsætninger, og ud fra denne Regerings Forudsætninger finder jeg, at dette Forslag gaar saa vidt i demokratisk Retning, at det fortjener Anerkendelse ogsaa fra vor Side. Socialdemokratiet har i Forfatningssagen altid indtaget en Holdning, der har været — jeg tror, ærede Medlemmer vil give mig Ret i det, hvis de i deres Tanker ser tilbage paa denne Sags 7—8-aarige Historie — initiativtagende, fremadskyndende og resultatrig. Jeg tror, man paa ethvert Punkt vil indrømme, at denne Karakteristik af vor Holdning er rigtig. Socialdemokratiet tog Initiativet i 1905. Vi krævede den Gang kun den meget beskedne Ting, en tidssvarende Valgkredsomordning i Overensstemmelse med Grundlovens klare § 32. Der blev svaret derpaa fra den daværende Konseilspræsidentens Side med Krav om en Grundlovsændring. Vi var straks klare over, at vilde man kun løse Valgkredsspørgsmaalet ved en Grundlovsændring, betød det i Virkeligheden, at hele Forfatningsspørgsmaalet blev sat under Debat, og vi havde store Krav at stille, naar Forfatningsspørgsmaalet blev sat under Debat: Kravet om Udvidelse af Valgretten til Kvinder, Kravet om Valgretsalders Nedsættelse og først og sidst Kravet om den privilegerede Valgrets Afskaffelse. Vi gav imidlertid, efter den daværende Konseilspræsidents Opfordring, Afkald derpaa, og de andre Partier gjorde det samme for dog at faa Sagen i Gang. Vi tog Initiativet, men da vi var ivrige efter et Resultat, gav vi Afkald paa vore egentlige Krav for dog at komme frem. Men vi kom ikke frem ad den Vej. I 1907 tog vi fra vor Side Initiativet til et Forslag om en Grundlovsforandring —

nu var jo Grundlovsforandringen sat under Debat —, der udvidede Valgretten til Kvinderne, til Tyender og til de 25aarige. Og endelig i 1909 tog vi Initiativet til at sætte hele Forfatningsspørgsmaalet under Debat. Vi rejste Spørgsmaalet om en helt ny Forfatning, fuldt ud paa den lige og almindelige Valgrets Grund.

Saaledes har denne Sags Historie været, vi har taget Initiativet, vi har drevet fremad, men vi har paa ethvert Punkt været rede til at tage, hvad der kunde naas, naar det var et virkeligt Fremskridt. Sagen har, da den først var rejst her, som man kunde forudse, at den maatte vokse sig stadig større. Valgkredsreformen, det lille beskedne Krav, vi stillede fra først af, var, kunde vi godt se, saa snart man fra ledende Side krævede det løst ved en Grundlovsændring, blevet Springbrættet til en almindelig Forfatningsreform. Den maatte blive det og er blevet det. Det er en bydende Nødvendighed, der ligger bagved, man kan ikke komme udenom. Paa den anden Side viste det sig, at Valgkredsreformen ikke kunde gaa igennem i Kraft af sin egen Styrke. Konseilspræsidenten i 1905 gjorde flere Forsøg paa at faa den gennemført, og en senere Konseilspræsident forsøgte det ad nye Veje og ved andre Midler, — et Øjeblik var der, hvor man vilde gaa til Grundlovens Opfyldelse, man lovede det, men det blev aldrig gennemført. Der kom forskellige Hindringer i Vejen. Man gjorde et Forsøg med en Revision af den midlertidige Valgkredslov af 1894, det vakte ikke Modstand fra vor Side, vi var villige til at gaa den Vej, fordi vi, som jeg sagde, altid har været resultatrigge. Men man kunde heller ikke komme den Vej. Nu tror jeg, at den samlede Forfatningsreform vil blive Løftestangen ogsaa for Valgkredssagen, og sikkert, som alting har formet sig, er den nødvendige Løftestang for Valgkredsreformen en samlet Forfatningsreform. Vi faar ikke løst Valgkredsreformsørgsmaalet, uden vi faar løst Spørgsmaalet om den samlede Forfatningsreform, det ligger i Sagens Natur. Derfor hilser vi fra vor Side Opgivelsen af Taktikken med de to Tempi med Tilfredshed, den var og blev en March paa Stedet.

Jeg ved ikke, hvordan Højre egentlig ser paa denne Sags Udvikling. Det er ikke vor Skyld, naar vi nu er komne ud i en almindelig Forfatningsforhandling, der, efter hvad man ser af Højres Presse, langt fra glæder Højre. Jeg har en Gang under dette Spørgsmaals Forhandling til-